

SEVEROČESKÉ DOLY, A. S. CHOMUTOV – TĚŽBA UHLÍ A REKULTIVACE KRAJINY

NÁPRSTEK J., ONDRÁČEK V.

Severočeské doly, akciová společnost, Boženy Němcové 5359, 430 01 Chomutov

Severočeské doly a. s. Chomutov vznikly 1. ledna 1994 v procesu privatizace Českých hnědouhelných dolů a to spojením rozhodující části majetku bývalých státních podniků Doly Nástup Tušimice v okrese Chomutov a Doly Bílina v okrese Teplice.

Severočeské doly a. s. Chomutov disponují dobývacími prostory s 1 236 779 000 milionů tun geologických zásob hnědého uhlí a 661 828 000 tuny vytěžitelných zásob hnědého uhlí k 31.12.1999.

Nosnou činností je vyhledávání, těžba, úprava a odbyt hnědého uhlí a doprovodných surovin. Společnost produkuje jak energetické, tak i tříděné uhlí v širokém sortimentu. Další obchodní aktivity se zaměřují na využití doprovodných surovin z nadloží uhelné sloje a na těžbu a zpracování oxihumolitu.

V roce 1999 vytěžily Severočeské doly a. s. Chomutov 21 727 247 tun uhlí a skrývky 97 923 609 milionů m³ nadložní skrývky. Na českém trhu toto množství hnědého uhlí činilo podíl 47,4 %. Dominantním odběratelem je ČEZ a. s., která pro své odsířené elektrárny Tušimice, Pruněřov, Ledvice, Chvaletice, Mělník, Počeradý a Poříčí nakoupila 17 300 000 milionů tun uhlí. Pro Severočeské doly a. s. to představovalo 81,3 % odbytu a pro ČEZ a. s. 69,6 % dodávek.

Severočeské doly a. s. jsou stabilizačním prvkem zaměstnanosti na Chomutovsku a Teplicku, tedy v oblastech, kde míra nezaměstnanosti přesahuje 18 %. K 31. 12. 1999 dosáhl průměrný stav zaměstnanců Severočeských dolů a. s. čísla 6 085. Průměrný měsíční výdělek dosáhl v roce 1999 14 735,- Kč, což je o 1 340,- Kč více oproti roku 1998.

V sociální oblasti společnost zajistila zaměstnancům důstojné sociální podmínky. Závodní stravování pro všechny zaměstnance, spoluúčast na penzijním připojištění (7 mil. Kč za rok), ochrana zdraví pracujících, finanční podpora kulturních, sportovních a rekreačních aktivit současných i bývalých zaměstnanců v důchodu a jejich rodinných příslušníků, zaměstnanecké půjčky na byt a. j., se staly standardním prvkem přispívající k stabilizaci zaměstnaneckého kádru.

Na tyto aktivity vynaložily Severočeské doly a. s. ze sociálního fondu 26,5 milionu Kč, což činilo průměrně 4 353,- Kč na zaměstnance.

Hospodářský výsledek za rok 1999 činil 1 045 468 000,- Kč čistého zisku.

Těžba hnědého uhlí probíhá ve dvou významných geograficky oddělených lokalitách. Na Chomutovsku těží Doly Nástup v Tušimicích a na Teplicku Doly Bílina. Doly Nástup Tušimice provozují v současné době povrchový důl Libouš – východ, který postupuje severním směrem ke Krušným horám k hranicím dobývacího prostoru pod obcí Černovice. Obec je před nepříznivými vlivy dolu chráněna mohutnými zemními valy osázenými stromy.

Hranice dobývacího prostoru dosáhne povrchový důl Libouš – východ v roce 2016. V roce 2007 bude ve stanoveném dobývacím prostoru otevřen nový povrchový důl Libouš II – jih, těžící ve složitých těžebních podmínkách méně kvalitní partie hnědého uhlí. Proto bude nutné uhlí z jižního lomu homogenizovat s těžbou lomu Libouš – východ, kde je uhlí podstatně kvalitnější.

Z povrchového dolu Libouš II – jih bude od roku 2017 pokračovat postup směrem severním pod názvem Libouš II – sever. Předpokladem rozvoje obou povrchových dolů je přeložka tratě Chomutov – Praha v úseku obcí Spořice – Březno. Přeložka byla zahájena 3. 5. 2000 a zkušební provoz bude zahájen 2. 1. 2004.

Při platnosti současných úvah o využívání hnědého uhlí pro potřeby energetiky ve výši 10 milionů tun uhlí za rok z Dolů Nástup, bude provoz lomu Libouš II – sever na hranicích ekologických limitů stanovených vládním nařízením č. 444/91, ukončen v roce 2035.

Doly Bílina provádějí hornickou činnost v Bílinsko-duchcovské oblasti se složitými geologickými podmínkami. Ročně těží 8 milionů tun uhlí. Zpracováním na Úpravně uhlí v Ledvicích jsou produkovány tříděné druhy a prachové uhlí. Finální produkty se vyznačují nízkým obsahem síry a vysokou výhřevností.

V následujících letech bude povrchová těžba hnědého uhlí pokračovat směrem severním ve stávajících hranicích daných ekologickými limity dle vládního nařízení č. 444/91. Ukončení provozu při těžbě uhlí ve výši 8 milionů tun za rok se předpokládá v roce 2030.

Ekologie a ochrana životního prostředí je nedílnou součástí strategie Severočeských dolů a. s. Společnost průběžně investuje značné prostředky do vodohospodářských děl určených k odvodnění předpolí povrchových lomů a na ochranu před přívalovými vodami a dále do protihlukových a protiprašných ozeleňovacích valů a lesních pásů chránících okolní obce před negativními dopady těžební aktivity.

Za účelem dodržení zákonných požadavků na vyhodnocení ekologických závazků byl zahájen v roce 1999 ekologický audit, prováděný společností AQUATEST – Stavební geologie.

Moderní povrchová těžba hnědého uhlí přináší negativní zásahy do krajiny a proto je důležitá následná obnova krajiny. Zahlazování následků po důlní činnosti předchází důsledná příprava pro realizaci. V součinnosti s Obvodním báňským úřadem, Okresním úřadem a Ministerstvem životního prostředí je řešena ochrana zemědělského a lesního půdního fondu, vliv důlní činnosti na životní prostředí v průběhu těžební činnosti, s přijetím opatření k realizaci po ukončení těžební činnosti.

Souhrn přijatých opatření je zpracován do studie „Ekologická tvorba krajiny po ukončení těžební činnosti“ a „Dlouhodobý generel rekultivací“. Výstupy dávají ucelený obraz o podobě nově vytvořeného a zapojeného území do okolní krajiny, včetně potřeby zajištění dostatečných finančních rezerv na tuto činnost i v období, kdy již báňská činnost bude ukončena.

Jako příklad uvádím nejvýznamnější novotvar Bílinska a to Radovesickou výsypku, jejíž území spadá do vrchoviny České středohoří. Její konečná výměra dosáhne 970 ha a kubatura uložených zemin v období 1964 – 2010 dosáhne 750 milionů m³.

Severní části výsypky byla již rekultivována v kombinaci zemědělských a lesních ploch, další části budou postupně zalesněny. Velkým úspěchem je záchrana melioračně hodnotných slínovců těžných v předpolí výsypky. Slínovci se převrstvuje povrch výsypky tvořený pro rekultivaci nevhodnými nadložními jíly a křemennými písky s obsahem pyritu. Převrstvení potlačuje jejich nepříznivé vlivy na budoucí vegetaci.

Záměrem Severočeských dolů a. s. je ekologická rekonstrukce prostoru s vytvořením takového krajinného objektu, který přirozeně naváže na svahy Českého středohoří a stane se znovu přírodním rámcem nad městem Bílina.

Severočeské doly a. s. vykazují k 31. 12. 1999 1273,4 ha zemědělské, 1089,9 ha lesnické, 248,4 ha ostatní rekultivace, v součtu pak 2611,7 ha dokončených rekultivací. Rozpracovaných k témuž datumu pak je celkem 2256,9 hektaru.

Novela Horního zákona č. 10/1993 Sb., uložila těžebním organizacím odstranit veškeré škody způsobené těžební činností a vytvářet pro účely sanací a rekultivací finanční rezervu pro vypořádání důlních škod. Stav fondu rezerv na sanace a rekultivace k 31. 12. 1999 Severočeských dolů a. s. vykazuje částku 1 947 569 000,- Kč.

Povinností každé těžební organizace, které vzniklo oprávnění k dobývání vyhrazeného nerostu, je zpracování plánu otvírky, přípravy a dobývání. Podle zásady Ministerstva životního prostředí a Českého báňského úřadu z 30. 6. 1996, pro uplatňování institutu zhodnocení vlivů staveb a činností na životní prostředí při hornické činnosti, musí být každá žádost o povolení hornické činnosti, jejíž součástí plán otvírky, přípravy a dobývání je, opatřena stanoviskem Ministerstva životního prostředí k zhodnocení vlivu hornické činnosti na životní prostředí.

Posuzování vlivů připravovaných staveb na životní prostředí se provádí podle zákona č. 244/1992 Sb., v případě překračování limitních hodnot dle přílohy č. 1 tohoto zákona.

Protože dokumentace zpracovaná podle zákona č. 244/1992 Sb., obsahuje popis řady složek životního prostředí a jejich ovlivnění plánovanou činností a staví floru a faunu k základním charakteristikám životního prostředí, navázaly Severočeské doly a. s. spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou Praha. Odborný specializovaný pracovní tým již od roku 1992 na Dolech Bílina a od roku 1998 na Dolech Nástup Tušimice provádí průzkum, výzkum a monitoring flory a fauny, které budou zasaženy dobýváním v následném období. Zajímavé a hlavně upotřebitelné výsledky této práce jsou z průzkumu rekultivovaných ploch na vnějších výsypkách obou dolů. Výsledky lze využívat v upřednostňování druhové skladby stromů osvědčených v daných lokalitách při lesnické rekultivaci.

Jméno Severočeských dolů a. s. je v podnikatelských kruzích vyslovováno s uznáním, jako jméno spolehlivého partnera všem zákazníkům. Oba doly, Doly Nástup v Tušimicích a Doly Bílina jsou ze současného pohledu v polovině své životnosti. V příštích letech bude společnost vkládat značné finanční prostředky do svého rozvoje a to především do moderní těžební technologie. Důležité je, že k tomu budou využity především vlastní finanční zdroje vytvořené z dosavadní úspěšné činnosti.

Uplatnění hnědého uhlí v dlouhodobém výhledu bude do značné míry podmíněno tím, do jaké míry se podaří zmírnit negativní dopady na životní prostředí při jeho těžbě a využití.

Jsme přesvědčeni, že Severočeské doly a. s. Chomutov jsou i v tomto směru na nej přednějších místech.